

Algemene Politie-Verordening voor de gemeente Lochem

door Arjen Dieperink

Eén van onze trouwe lezers, mevrouw Gase, kwam met een kopie van de "Algemeene Politie-Verordening Gemeente Lochem" (APV) bij ons redactielid Ruud Kes, met de vraag of dit iets voor ons blad is.

Ons redactielid nam contact met mij op of ik het APV wilde doorlezen en er enkele leuke nieuwswaardigheden uit kon distilleren. Het APV bezit ik zelf ook in mijn documentatie, afkomstig van de heer W. te Hasseloo. Om te voorkomen dat het verhaal een opsomming van bijzondere artikelen wordt is e.e.a. aangevuld met historische gegevens.

APV Lochem

Het APV is vastgesteld door de gemeenteraad tijdens haar vergadering op 12 november 1889 en afgekondigd op 9 december 1889. Het APV-boekje is gedrukt door J.H.Scheen te Lochem. Het boekje telt 52 bladzijden en heeft de volgende verdeling.

1. "Algemeene bepalingen."
2. "Afdeeling I; Van de verdeling der Gemeente van de nummering der huizen en van verhuizing."
3. "Afdeeling II; Gezondheidspolitie."
4. "Afdeeling III; Politie op straten, wegen en plantsoenen."
5. "Afdeeling IV; Politie op de herbergen, openbare vermakelijkheden, loterijen enz."
6. "Afdeeling V; Brandpolitie."
7. "Afdeeling VI; Kinderarbeid."
8. "Afdeeling VII; Marktpolitie."
9. "Afdeeling VIII; Begrafenis en begraafplaatsen."
10. "Afdeeling IX; Overgangsbepaling."
11. "Afdeeling X; Slotbepaling"

In de "Algemeene bepalingen" werd o.a. vastgesteld de definitie van een straat en de bevoegdheden van de ambtenaren van politie.

Lochem was toen nog niet zo groot, ingesloten door de toenmalige Gemeente Laren (Gld) bedroeg de bevolking van Lochem

Kijkje over Lochem; naar de Lochemsche Berg

Ansichtkaart: Lochem rond 1900

Stand 31 december 1888.	Mannen	Vrouwen	Totaal
	1685	1833	3518
En in de loop van 1889 vermeerderd door:			
Geboorte	69	69	138
Vestiging	127	154	281
Totaal	196	223	419
En verminderd door:			
Overlijden	43	38	81
Vertrek	135	161	296
Totaal	178	199	377
De gehele vermeerdering bedroeg dus:			
	Mannen	Vrouwen	Totaal
	18	24	42
Zodat de bevolking op 31 december 1889 bedroeg	1703	1857	3560

(De 19.000ste inwoner, Niels Wittenberg, werd vastgesteld 7 november 1998.)

op 31 december 1889; In "Afdeeling I; van de verdeling der Gemeente van de nummering der huizen en van verhuizing" lezen wij bij artikel

8 "De gemeente Lochem wordt verdeeld in drie wijken, A,B,C, bevattende volgende het kadaster, wijk A; de stad, sectie B en F; wijk B: de buurtschap Klein

Dochteren, de sectiën C, D en E; wijk C: de buurtschap Armhoede, sectie A. "

Lochem was dus in wijken verdeeld. Ieder huis werd voorzien van een wijknummer. In de huisnummerlijst van 1880 – 1890 komen wij deze nummers tegen.

Het Gemeentehuis was voorzien van huisnummer A1 en het "brandspuithuis" A 48 (Bagijnestraat). De waterkoornmolen (afgebroken in 1894) die Lochem toen rijk was, buiten de molenpoort, werd voorzien van nummer A 106. In de huisnummerlijst van 1899 – 1917 zien wij dat A 106 niet meer voor de waterkoornmolen bestemd was doch nu voor drukkerij J.H. Scheen.

Onder artikel 11 werd vermeld dat: *"De namen der straten en wegen worden, waar Burg. En Weths. Dit noodig oordeelen, aan gebouwen, muren of schuttingen aangebracht op zoodanige wijze, dat ze gemakkelijk leesbaar zijn."*

In "Afdeling II, Gezondheids-politie" staat artikel 28 met de volgende tekst:

"Met boete van ten hoogste f 3,- wordt gestraft ieder, die in de stadsgracht onkruid, krenge, afval of eenige andere onreinheid werpt, daarin ingewanden van slachtdieren reinigt of daarin dieren verdrinkt".

Ansichtkaart: Lochemse vrouwen doen hun was in de gracht. ± 1920.

Café De Valk in de jaren 60 aan de Tramstraat te Lochem.

Tot 1926 bleven de binnengrachten intact. Een begin werd gemaakt met het dempen van de gracht aan de Noorderwal. Dit gebeurde op voorstel van de heer Franken (oud-fabrikant van de Gebr. Naeff Drijfriemenfabriek) tijdens de raadsvergadering van 15 maart 1926.

In 1932 werd de gracht, thans Graaf Ottoweg, overkluisd.

In "Afdeling III; Politie op straten, wegen en plantsoenen" werd de burger onderhoudslast opgelegd. Deze onderhoudslast bestond uit o.a. artikel 61 *"Met boete van ten hoogste f 3,- wordt gestraft ieder der bij art. 59 bedoelde personen, die, bij gladheid der straten, niet, na kennisgeving van Burg. En Weths, in voege als bij art 26, sub a omschreven, de straat ter breedte*

van minsten één meter op voldoende wijze met zand, asch of trufmoolm doet bestrooien."

En was men te vlijtig dat men een straat die nieuw was aangelegd schrobde dan kwam artikel 60 'om de hoek' met een "...boete van ten hoogste f 3,- wordt gestraft ieder, die de straat schrobt binnen zes weken, nadat die nieuw is aangelegd."

Ook al was het aantal inwoners in Lochem klein, men had wel genoeg gelegenheden om een drankje te kunnen nuttigen. Om dat in goede banen te leiden had men "Afdeling IV; Politie op de herbergen, openbare vermakelijkheden, loterijen enz." In artikel 100 stond:

"Met boete van ten hoogste f 10,- wordt gestraft ieder koffiehuis-houder, herbergier, tapper of houder van eenige voor het publiek toegankelijke plaats, waar men gelagen zet, die zijne huizen of lokalen tusschen half-twaalf uur 's avonds en zes uur 's morgens voor het publiek geopend heeft. Deze bepaling is niet van toepassing voor zoover de Burgemeester vergunning mocht hebben gegeven de bedoelde plaats later dan tot half-twaalf uur open te zijn."

Eén van de bekendste horecagelegenheden was wel De Valk. Voor het eerst komt men de naam

tegen in de Zutphensche Courant van september 1857 toen als herberg "De Geldersche Bloem". In 1889 waren Albert Endrick Timmerman en Rika Dieperink eigenaren van "De Valk". Na het overlijden van Albert, 19 oktober 1890 hertrouwde Rika Dieperink op 6 november 1891 met Jan Albert Mann. Op 18 november 1934 nam Hendrik Jan Stegeman het horecabedrijf over. In augustus 1942 kocht de schoonzoon van Stegeman, Gerrit Kuiper het pand. Na diens overlijden werden de zoon en schoondochter van Gerrit, Dick en Jannie Kuiper, de laatste uitbaters. Op 28 november 1998 sloot het café na een groot afscheidsfeest de deuren voor goed. Het pand werd daarna verkocht en afgebroken.

De Lochemse markt. 1898 - 1900

"Afdeeling V; Brandpolitie" gaat over de voorkoming van brand. In artikel 115 stond:

"Met boete van ten hoogste f 5,- wordt gestraft ieder, die:

- a. eenig vuur buitenshuis stookt, behalve dat benodigd voor loodgieterswerk;*
- b. bij het verrichten van loodgieterswerk vuur op zolders of daken van gebouwen brengt of heete bouten op die plaatsen neerlegt."*

In artikel 122 en 123 werd de samenstelling van de brandweer vastgesteld.

Deze samenstelling was als volgt:

1. Brandmeester;
2. Adjunct brandmeester;
3. twee hoofden over den bak;
4. twee hoofden over de slang;
5. één hoofd over de lantaarns;
6. zeven stoklieden tot beveiliging der waterleiding;
7. twee pijphouders;
8. één lapzakdrager.

"voorts zoovele manschappen aan den bak en de slang, als men bij eene gelijkmatige verdeling der dienstplichtigen zal noodig vinden, waarvan echter vooraf zooveel zullen worden afgenomen, als tot beheer der brand-

ladders, zeilen en haken benodigd zijn, waarover mede twee hoofden zullen worden aangesteld, en als vereischt worden voor het brandpiket." (art 123)

Kinderarbeid werd in de APV door één artikel behandeld in "Afdeeling VI". Er stond een boete van maximaal f 10,- op.

De Marktpolitie wordt in "Afdeeling VII" behandeld.

In artikel 150 staat: *"Het aanvangen der wekelijksche boter, koren- en groentemarkt, te houden op de daarvoor bestemde of te bestemmen plaats, wordt door het luiden der torenbel aangekondigd. Met boete van ten hoogste f 3,- wordt gestraft ieder, die, vóór dit luiden heeft plaats gehad, ter markt boter verkoopt of ten verkoop ontbloom."*

Vóór de Tweede Wereldoorlog was er dinsdag ochtend groentemarkt en op woensdagochtend algemene en veemarkt.

"Afdeeling VIII" gaat over de "Begravenissen en begraafplaatsen". Lochem kende twee begraafplaatsen buiten de stads-

grachten. De Joodse- en de Algemene begraafplaats. Beide begraafplaatsen liggen aan de Zutphensweg. Volgens het Koninklijk Besluit van 1825 diende de gemeenten de begraafplaatsen, in kader van de hygiëne, aan te leggen buiten de bebouwde kom. Voor Lochem, buiten de stadsgrachten. Voorheen waren de begraafplaatsen binnen de stadsgrachten. Artikel 153 beschreef: *"Met boete van ten hoogste f 10,- wordt gestraft ieder, die een lijk ter begraving doet vervoeren op anderen tijd dan tusschen zonsop- en ondergang. Deze bepaling is niet van toepassing op hem, die tot het begraven op anderen tijd vergunning van den Burgemeester heeft bekomen."*

Kadastraal stond de begraafplaats aan de Zutphensweg, achter Jan Patat, bekend als sectie B kadasternummer 421a, grootte 61, 90 are. Van 1830 af was de begraafplaats in gebruik. Burgemeester en Wethouders van Lochem besloten in hun vergadering op 14 december 1977 dat de begraafplaats op 1 januari 1978 ge-

sloten zou zijn. Daarna zijn er nog sporadisch personen begraven die aldaar een graf op naam hadden staan en binnen de wettelijke termijn dat men nog na de sluiting van de begraafplaats begraven kan worden.

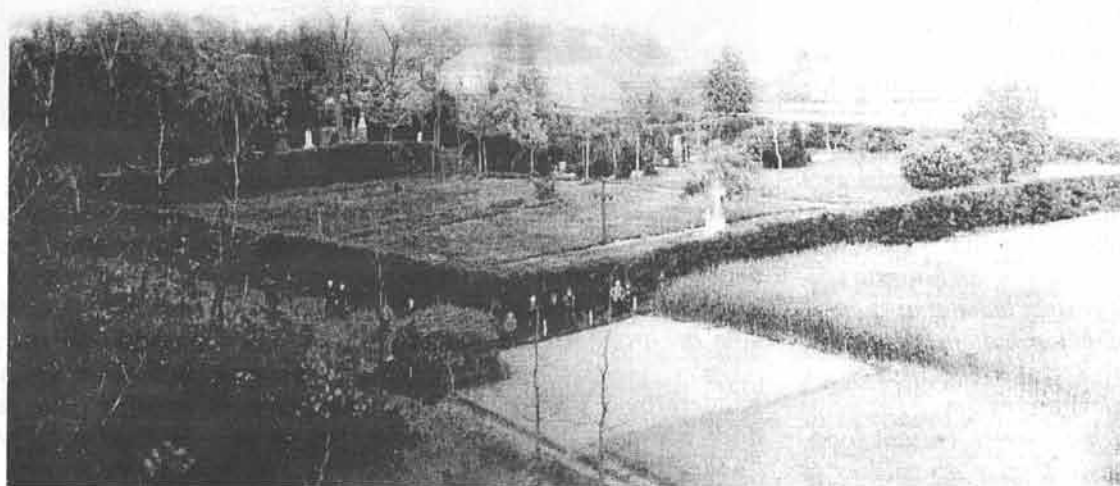
Er zijn ruim 1400 graven, waarvan er in 1988, 300 werden onderhouden. Uiteindelijk zijn er

4223 mannen, 4488 vrouwen en 479 doodgeboren kinderen (geslacht werd niet vermeld) begraven. Dit is een totaal van 9190 personen.

Verder staan in het APV nog de Overgangsbepaling en de slotbepaling, respectievelijk "Afdeling IX en afdeling X".

Het betreft hoofdzakelijk intrekking van voorgaande verordeningen.

Er zijn nog wel enkele punten uit de oude APV te belichten, doch aangevuld met gegevens zoals vermeld in dit verhaal wordt het min of meer toch nog wel een wetenswaardige publicatie

Gezicht op de begraafplaats aan de Zutphenseweg vanaf de Molenbelt. ±1900

Bronnen:

Bockwerk: Geschiedenis van de Lochemse straten in woord en beeld. Jan Klein Egelink / Arjen Dieperink 1987. Hoofdstuk 2 en 7.

Belvédère, 6e jaargang no 2. Beknopt historisch overzicht Hotel Restaurant "De Valk", Tramstraat te Lochem. Door J. Klein Egelink. Bladzijden 4 tot en met 11.

Documentatie Arjen Dieperink

APV Lochem 9 december 1889

Inwonersaantallen gemeente Lochem 1500 - 2001

Huisnummerlijsten Lochem van 1795 - 1961

Café "De Valk"

Begraafplaats aan de Zutphenseweg

Ansichtkaarten: Lochem rond 1900; Markt 1898 - 1900; Café "De Valk".

Foto begraafplaats ± 1900